

sociale
media
op school

Beste leerkracht

Sociale media hebben een steeds grotere impact op ons dagelijks leven. Het is dan ook belangrijk dat jongeren hier op een goede manier mee leren omgaan. Leerkrachten spelen hierbij een belangrijke rol, maar ze hebben vaak nog heel wat vragen rond het gebruik van sociale media in het onderwijs. Via deze mediawegwijzer hoopt Mediawijs scholen en individuele leerkrachten een houvast te bieden voor het efficiënt en effectief gebruik van sociale media.

De inhoud is deels gebaseerd op het boek (W)onderwijze media van Mediawijs en Politeia.

Veel leesplezier!

Mediawijs, Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid

 Always try to be more social than the media !

Wist je dat ...

dit niet de enige
Mediawegwijzer is?
Neem zeker een kijkje
in onze Mediawegwijzers
over beeldgeletterdheid,
cyberpesten, gamen,
privacy, reclame en sexting.

6

Jongeren en
sociale media

8

Sociale media
in het onderwijs

.....

11

Enkele
uitdagingen

~~~~~

12

Sociale
media(wijze)
leerlingen

20

Sociale
media(wijze)
leerkrachten

23

Sociale
media(wijze)
school

.....

26

DIY
lespakketten

~~~~~

28

Interessante
websites

29

Mediawijze
wegwijzers

Jongeren en sociale media

Wist je dat ...¹

82% van de jongeren een **actief account heeft op Facebook**? Ook Snapchat en Instagram worden steeds populairder.

jongeren wekelijks berichten sturen via sms (81%), Facebook Messenger (80%) of Snapchat (74%)? Ook **Instagram** wordt steeds populairder om privé-berichten te sturen. In 2016 verstuurde nog maar 27% wekelijks privéberichten via dat kanaal nu 55%. Whatsapp is het minst populair (52%).

een **smartphone** hét toestel voor jongeren is? Bijna alle jongeren hebben een eigen toestel. Daarmee zetten ze vooral in op het communiceren met leeftijdsgenoten.

een groot deel van de kinderen al volop **experimenteert** met sociale media, ondanks de officiële leeftijdsgrens van 13 jaar? Ze geven dan ook vaak een valse geboortedatum op.

de **tablet** bij kinderen het meest gebruikte toestel is? Ze gebruiken dit vooral om spelletjes te spelen (75%) of filmpjes te bekijken (75%). Een derde van de kinderen gebruikt hun toestel ook om te chatten met vrienden.

kinderen heel wat platformen uittesten, maar dat ze de meeste tijd besteden op het platform waar het merendeel van hun vrienden ook zit? **82% van de kinderen maakt gebruik van YouTube** 43% heeft een Ketnetprofiel

Jongeren zijn vandaag meer dan ooit actief op sociale media. Deze media bieden jongeren mogelijkheden om met bestaande 'offline' contacten te communiceren, zoals familieleden en klasgenoten. Daarnaast gebruiken ze sociale media ook om nieuwe contacten te leggen en hun netwerk uit te breiden. Het klikt dus tussen jongeren en sociale media.

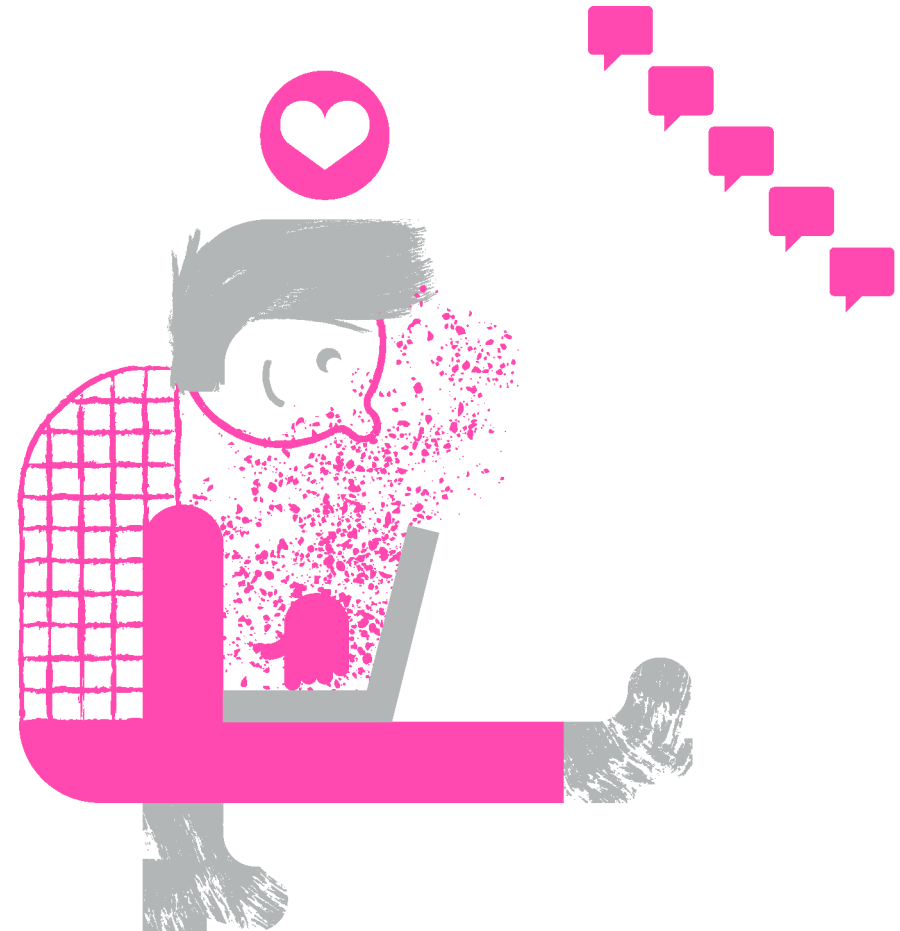
Jongeren + sociale media = perfecte combinatie?

Prof. Michel Walrave van UAntwerpen geeft in de MOOC-video Media en relaties² aan dat jongeren heel wat belangrijke fysieke en emotionele ontwikkelingen doormaken in de adolescentie. Sociale media sluiten hier nauw bij aan, vooral als het gaat om identiteitsvorming, relatievorming en autonomie.

Identiteitsvorming: jongeren krijgen zicht op wie ze zijn en wie ze willen worden. Ze kunnen deze identiteit ook 'etaleren' via sociale media.

Relatievorming: jongeren gaan diverse relaties aan met anderen. Dit kan online zijn, maar ook op kamp, op vakantie, op school, ... Sociale media zijn vandaag binnen die relatievorming een belangrijk kanaal.

Autonomie: jongeren zetten zich in de puberteit af van hun ouders en gebruiken sociale media als een apart kanaal om te communiceren, zonder dat hun ouders of andere volwassenen meekijken.

¹ Bron: Apestaartjaren 8, kwantitatief onderzoek (2018): een tweejaarlijkse vragenlijst afgenomen bij kinderen en jongeren (Mediaraven, Mediawijs en imec-MICT-UGent)
² Bekijk de MOOC-video Media en relaties via www.mediacoach.mediawijs.be.

Sociale media *in het onderwijs*

8

Sociale media bij leerlingen

Uit MICTIVO 3 blijkt dat leerlingen bijna wekelijks gebruikmaken van sociale media om met anderen samen te werken of te chatten over huiswerk of de leerstof. Uit Apestaartjaren 6 blijkt dat ze hiervoor verschillende media gebruiken. Ze maken hier gebruik van een grote diversiteit van media, zoals sms (85%), tekstberichten via Whatsapp, Messenger of andere chatapps (81%), Facebookgroepen (77,6%) bellen (47,6%), videochat (44,2%) en de elektronische leeromgeving van de school (38,8%).

Sociale media bij leerkrachten

Uit MICTIVO 3 blijkt dat het gebruik van sociale media voor lesdoeleinden nog niet is ingeburgerd bij leerkrachten in het gewoon lager onderwijs en secundair onderwijs. Wel zien we een lichte toename. Maar deze is in tegenstelling tot de verwachtingen niet groot, en schommelt tussen

gemiddeld enkele keren per jaar (in het lager onderwijs) en wekelijks (in het secundair onderwijs).

Specifiek voor mediawijsheid geven leerkrachten wel aan dat ze wel degelijk aandacht besteden aan

- ethisch gedrag bij chatten
- een veilig wachtwoord kiezen
- reclame herkennen op het internet
- betrouwbare informatie vinden op het internet
- bronnen citeren
- opletten voor virussen, hackers en spam een goede link in de zoekresultaten herkennen en beseft hebben van de gevolgen en gevaren van het delen van persoonlijke gegevens op het internet.

Hoe ouder de leerlingen en hoe meer media ze gebruiken, hoe meer dit aan bod komt op school. Enkel in het buitengewoon lager onderwijs en in de Basiseducatie komen die aspecten duidelijk minder aan bod.

In het lager onderwijs

Door te werken rond een mediawijs gebruik van sociale media zet je in op volgende vakoverschrijdende eindtermen in het lager onderwijs:

- de vakoverschrijdende eindterm ICT: 'De leerlingen kunnen ICT gebruiken om op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier te communiceren'.
- de vakoverschrijdende eindtermen sociale vaardigheden.

In het lager onderwijs hebben de koepels van het GO! en Katholiek Onderwijs Vlaanderen ook specifieke leerplannen media(opvoeding).

* Apestaartjaren 6, kwantitatief onderzoek (2016): een tweejaarlijkse vragenlijst afgenomen bij 3300 jongeren (Mediaraven, LINC vzw en imec-MICT-UGent)

** MICTIVO 3 (2018): Monitor voor ICT-integratie in het Vlaamse Onderwijs door KULeuven en UGent.

9

In het secundair onderwijs

Vanaf 1 september 2019 zullen de nieuwe eindtermen voor de eerste graad secundair onderwijs van kracht gaan. Vanaf 1 september 2021 geldt dit voor de tweede graad van het secundair onderwijs en vanaf 1 september 2023 geldt dit voor de derde graad van het secundair onderwijs.

Voortaan spreken we van sleutelcompetenties. In totaal zijn er 16. De competenties die je het meest kan linken aan mediawijsheid zijn

- digitale competenties en mediawijsheid
- burgerschap
- probleemoplossend en kritisch denken
- sociaal-relatieve competenties

Deze sleutelcompetenties zijn transversaal. Dit wil zeggen dat je hier als leerkracht sowieso aan moet werken. Mediawijsheid en Digitale competenties moeten dus in alle vakken geïntegreerd worden.

de leer - kracht van sociale media

- 10 **№1** Sociale media sluiten aan bij de leefwereld van jongeren. Ze zijn er mee opgegroeid en voor hen zijn ze een evidentie.
- №2** Onderwijs heeft als belangrijke taak om jongeren mediawijs te maken. Sociale media zijn daar een onderdeel van.
- №3** Het onderwijs bereidt leerlingen voor op de toekomst. Onder andere via sociale media brengen we hen de kennis, vaardigheden en attitudes bij die nodig zijn om te leven en werken in de huidige en toekomstige maatschappij.
- №4** Na het internet vormen sociale media een aanwinst in de nooit ophoudende zoektocht naar het beste leermiddel.
- №5** Door sociale media kunnen we leerlingen beter en slimmer laten (samen)werken en hun werk organiseren.
- №6** De kansen tot netwerken en levenslang leren liggen door sociale media voor het grijpen. Het uitbouwen van een persoonlijk leernetwerk was nog nooit zo eenvoudig.
- №7** Door de gebruiksvriendelijkheid van sociale media kan je veel verschillende doelgroepen bereiken. Als PR- en marketing-middel bieden ze dan ook enorme kansen.

Bron: Mijland, E. (2012), Smihopedia – Aan de slag met sociale media in het onderwijs, Middelbeers: Innodoks Sociale media op school 6 www.youtube.com/watch?v=byGbijDjfzM

Meer info over SAMR?

Lees dit artikel op www.onderwijsvanmorgen.nl/samr-model-zo-integreert-u-onderwijstechnologie/

Enkele uitdagingen

Het is niet altijd evident om sociale media in te zetten in de klas. Er zijn een aantal factoren die belangrijk zijn om in het achterhoofd te houden:

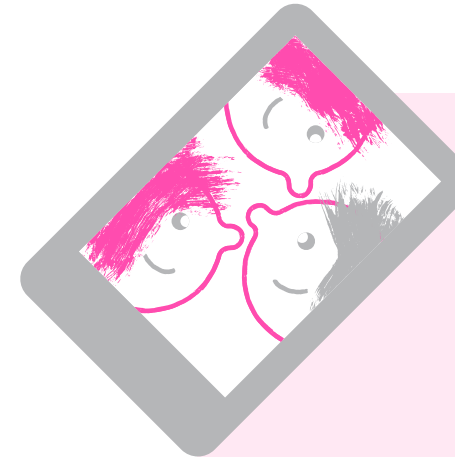
- een goed WIFI-netwerk voor de leerlingen;
- zijn er tablets aanwezig of moeten de leerlingen hun eigen toestel gebruiken? Zorg ervoor dat je hier dan duidelijke afspraken over maakt.
- weet dat sommige leerlingen sociale media zien als 'vrije tijdsbesteding' en ze hierdoor sneller afgeleid kunnen geraken
- hou rekening met het schoolbeleid (bv. ivm gebruik van smartphones in de klas).

Daarnaast is het belangrijk om steeds voor ogen te houden dat je sociale media op een goede didactische manier inzet, zodat ze een meerwaarde zijn voor het leerproces van de leerlingen. En niet omdat leerlingen dit 'leuk' vinden.

Om in te schatten of een (digitaal) medium een echte meerwaarde vormt voor de les kan je gebruik maken van het *SAMR-model*. Dit model helpt om te beoordelen of een technologische aanpassing een echte transformatie inhoudt.

- Substitution: een (digitaal) medium vervangt het leermiddel. Voorbeeld: Je schrijft een tekst via Word of Google Docs.
- Augmentation: een (digitaal) medium zorgt voor een functionele verbetering. Voorbeeld: Je deelt een tekst via mail of Google Docs in plaats van het document te printen.
- Modification: een (digitaal) medium zorgt voor een fundamentele verbetering van de opdracht. Voorbeeld: Je geeft commentaar en feedback via Google Docs.
- Redefinition: een (digitaal) medium transformeert de opdracht. Voorbeeld: Een groepje studenten creëert een e-boek met (rechten-vrije) audio, video en beelden en deelt dit op de facebookpagina van de school.

Sociale media(wijze) leerlingen

Oefentools in het lager onderwijs

- Schaal van M – gratis
- Profielen op de Ketnetsite – gratis
- Edmodo – gratis
- Klasbord.nl – gratis (bevat wel reclame)
- Moodle – gratis
- Monster Messenger – gratis
- School – betalend

12 Social media begrijpen

Het is belangrijk om tijdens de les te werken rond de risico's en kansen van sociale media. Thema's die vaak aan bod komen zijn: online veiligheid, online privacy, cyberpesten, online relaties, het controleren van bronnen, ... Want hoewel leerlingen misschien technisch vaardiger zijn dan leerkrachten, weten ze vaak niet wat de risico's en de mogelijkheden zijn. Het is belangrijk om hen wegwijs te maken.

#TIP Kinderen en jongeren weerbaar maken is belangrijk, maar mediawijsheid is veel meer dan dat. Mediawijsheid moet een positieve cultuur zijn. Angst opwekken is niet altijd de meest effectieve methode.

#TIP Peil naar mogelijke ervaringen rond sexting zodat je concreet kan uitleggen wanneer sexting oké is en wanneer niet. Er is niets mis met elkaar sexy foto's of filmpjes sturen zolang de beelden met toestemming gemaakt zijn en niet verder doorgestuurd worden naar anderen.

#TIP Zorg dat je leerlingen weten wat privacy-instellingen zijn en hoe ze deze kunnen aanpassen. Toon je leerlingen hoe ze iemand kunnen blokkeren of wat ze kunnen doen om geen berichten meer van bepaalde personen te ontvangen.

Social media gebruiken

Naast leerlingen kritisch te leren omgaan met sociale media, is het ook belangrijk om hen te stimuleren en begeleiden om zelf media te gebruiken. Door media te gebruiken leren kinderen en jongeren ook heel wat nieuwe vaardigheden aan.

#TIP Laat de leerlingen eens een boekbespreking maken via een blog of via Moovly. Of laat hen een YouTube-filmpje maken tijdens de les. En wist je dat Pinterest heel wat inspiratie kan opleveren om je leerlingen creatief aan de slag te laten gaan? Ook kan je sociale media gebruiken om te overleggen rond een groepswerk.

Ook al in het lager onderwijs?

Kinderen experimenteren volop met sociale media. Daarom is het belangrijk om ook al in de derde graad van het basisonderwijs te werken rond de mechanismen van sociale media. Maar niet iedereen is hiervoor gewonnen omdat je bij de meeste sociale netwerksites pas een profiel 'mag' aanmaken vanaf 13 jaar. Er zijn verschillende mogelijkheden om te werken rond het mediawijs gebruik van sociale media in het lager onderwijs. Dit kan bijvoorbeeld door offline spelmethodieken en klasgesprekken of door het gebruiken van omgevingen die sterk lijken op Facebook, maar beter beveiligd en kleinschaliger zijn.

'Oefenomgevingen' voor sociale media

Je kan alternatieve leeromgevingen aanwenden om te 'oefenen'. Waar moet je rekening mee houden bij de keuze en het gebruik van een oefenomgeving:

- Is de omgeving gebruiksvriendelijk voor jouw doelgroep: kinderen, jongeren en/of ouders?
- Hoeveel controle heb je zelf als leerkracht, kan je bijvoorbeeld een post controleren voor je deze publiceert?
- Is er reclame aanwezig in de omgeving?
- Wat gebeurt er met de gegevens van de kinderen of jongeren die de omgeving gebruiken? Gebruik bij voorkeur een platform waarbij ze geen gegevens doorgeven aan derden.
- Wordt er reclame getoond in de omgeving?
- Kan iedereen binnen één groep alles bekijken of kan ik bijvoorbeeld een apart luik voorzien voor ouders (interessant in verband met auteursrecht)?

Zorg ervoor dat je de ouders betreft en breng hen op de hoogte dat je aan de slag gaat via een alternatief kanaal. Geef mee dat dit een veilige omgeving is waar de kinderen kunnen oefenen en leren omgaan met sociale media.

* Bron: Van Hoecke, L. (2017). (W)onderwijze media. Kaders, praktijken en tools voor een mediawijs onderwijs

sociale media vaardigheden via shockeren?

Sociale media vaardigheden via shockeren?

Maar hoe leer je leerlingen nu goed met sociale media omgaan? Vaak gebruiken leerkrachten shock-elementen om de ogen van de jongeren te openen. En hoewel deze goedbedoeld zijn en ze tot op zekere hoogte doeltreffend zijn. Moeten we ons afvragen of dit de beste manier is.

Hoe moet het dan wel?

Meerdere onderzoeken tonen aan dat het beter is om te werken aan positieve relaties dan aan negatieve. We willen jongeren niet afschrikken. Het is beter om leerlingen zichzelf te laten googelen of om leerlingen individueel aan te spreken als je iets openbaar hebt gezien dat niet zo oké is.

Leerkracht X maakt een vals profiel aan en wordt bevriend met de leerlingen. Hij confronteert hen tijdens een klasgesprek wat hij op Facebook vindt.

Je bevindt je hier in de grijze zone van wat juridisch aanvaardbaar is. Je meet je als leerkracht een 'valse' identiteit aan. Dit is dus niet echt het beste voorbeeld om aan leerlingen te geven want je handelt op dat moment zelf niet mediawijs. Bovendien kunnen leerlingen het gevoel krijgen dat je hun privacy schendt en zullen ze je misschien minder snel nog in vertrouwen nemen.

Leerkracht Y toont klassikaal openbare beelden van leerlingen, zoals iemand die duidelijk teveel gedronken heeft of een leerling in bikini.

Op zich is deze methode niet bij wet verboden, gezien deze foto's publiekelijk vindbaar zijn. Maar je bevindt je op ethisch vlak in een grijze zone. Jongeren geven regelmatig aan dat ze dit niet fijn vinden, omdat ze zo ongewenst in de kijker worden gezet. En hoewel dit hun ogen misschien opent, kan dit nadien ook effect hebben in de klas of op school (zoals pesten). Zelfs als je toestemming vraagt, kunnen er ongewenste effecten optreden. Het is niet evident om op voorhand goed in te schatten of de leerling weerbaar genoeg is, of de klassfeer dit aankan, welke foto's genoeg shockeren maar de leerling toch nog in zijn waarheid laten,

hang deze affiche op

social media school

Sociale media maken een belangrijk deel uit van ons leven. Het is dan ook belangrijk dat jongeren hier goed mee leren omgaan. Maar hoe besteed je aandacht aan een positief sociaal mediagebruik in de klas? Enkele tips.

Toon interesse in het sociale mediagebruik

Creëer gespreksmomenten en nodig kinderen en jongeren uit tot reflectie en debat. Bespreek daarbij de kansen en risico's van sociale media.

Leer kinderen en jongeren bewust omgaan met de mogelijke risico's

Angst opwekken is niet altijd de meest effectieve methode. We willen hen niet afschrikken om sociale media te gebruiken.

Benut de kennis van de kinderen en jongeren zelf

Sociale media sluit aan bij hun leefwereld. Laat hen ervaringen uitwisselen en tips geven aan anderen. Bied wel de nodige omkadering.

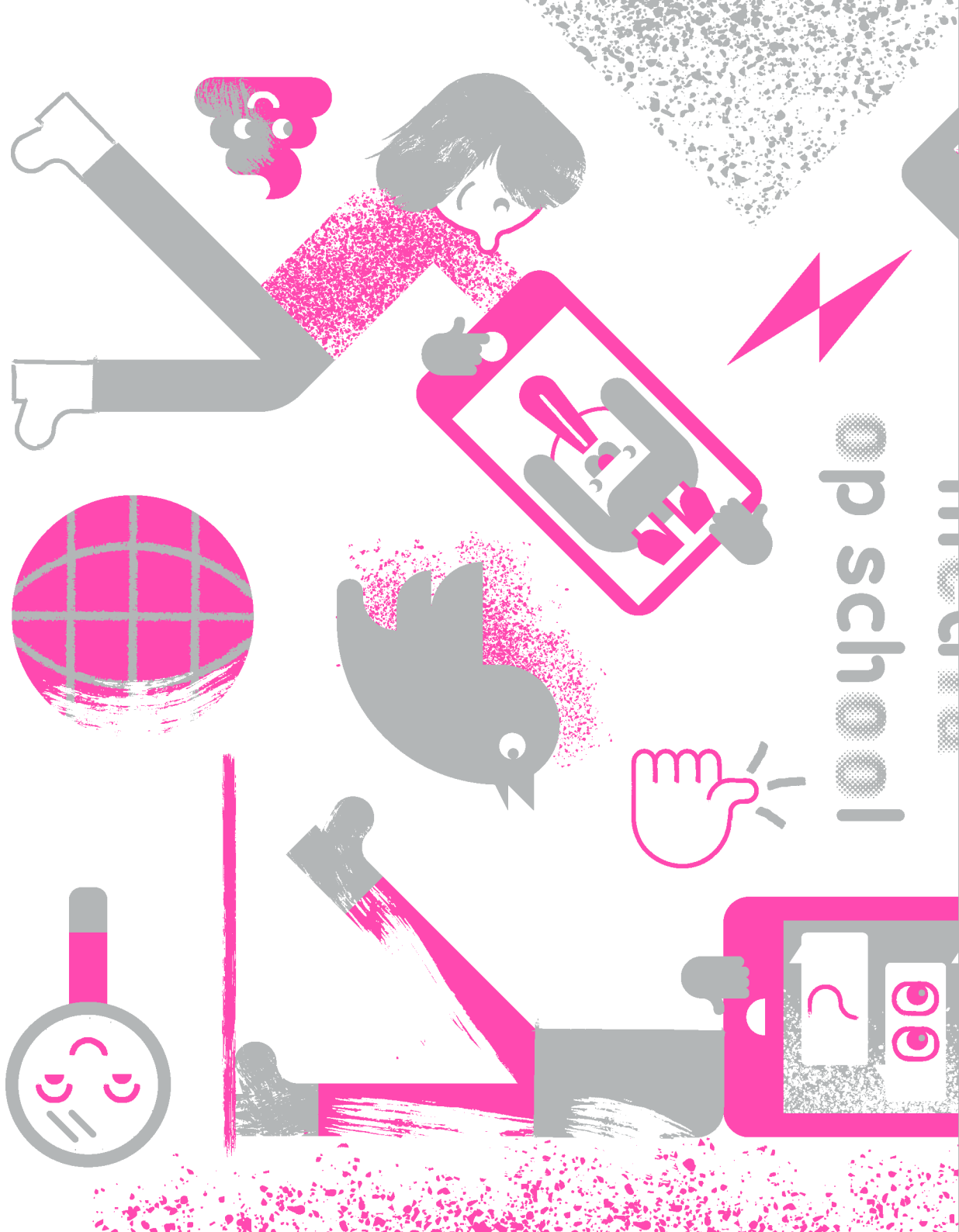
Ga creatief aan de slag met sociale media

Naaft kinderen en jongeren kritisch te leren omgaan met sociale media, is het ook belangrijk om hen te stimuleren en begeleiden om zelf media te gebruiken. Zo doen ze ook kennis en vaardigheden op.

Maak werk van een sociale mediabeleid

Vertrek van een kleine actie en betrek ook de leerlingen en ouders bij het nadenken over afspraken en richtlijnen.

meer info : mediawijs.be

sociale media vorming op jouw school?

~~~~~  
Wil je een vorming op jouw school over sociale media?

Mediaraven – [www.mediaraven.be](http://www.mediaraven.be)

LINC vzw – [www.linc-vzw.be](http://www.linc-vzw.be)

Link in de kabel – [www.lidk.be](http://www.lidk.be)

Bert Gabriels – [www.bertgabriels.be](http://www.bertgabriels.be)

Stefaan Lammertyn – [www.allesmetmate.be](http://www.allesmetmate.be)

I like media – [www.ilikemedia.be](http://www.ilikemedia.be)

Child Focus – [www.childfocus.be/nl/child-focus-academy](http://www.childfocus.be/nl/child-focus-academy)

~~~~~  
Wil je een specifieke vorming over online relaties en seksualiteit?

Pimento – www.pimento.be

Sensoa – www.sensoa.be

~~~~~

Sociale media(wijze) leerkrachten

20

Sociale media evolueren continu. Leerkrachten moeten daarom blijven bijleren en zich bijscholen rond mediawijsheid. Maar dat is geen evidentie. Leerkrachten voelen zich vaak onzeker en niet competent als het over mediawijsheid en sociale media gaat. Bovendien hebben ze ook niet de tijd om naar tal van bijscholingen te gaan. Een media-coach op school die andere leerkrachten de weg wijst, kan al een grote hulp zijn.

Hierbij moet je wel rekening houden met twee belangrijke zaken. De mediacoach krijgt tijd en ruimte om zich extern bij te scholen. Hij of zij neemt ook het voortouw om op de hoogte te blijven van nieuwe trends en inzichten op vlak van sociale media en mediawijsheid. Een tweede en cruciale stap is het doorgeven van de kennis aan andere leerkrachten. De mediacoach kan leerkrachten vakspecifieke en -overschrijdende ondersteuning bieden op maat van het kennisniveau van de individuele leerkracht. Die mediacoach is dan tevens het aanspreekpunt op school op het vlak van mediawijsheid voor leerkrachten en directie.

#TIP *Bijscholingen zijn niet enkel interessant en belangrijk om kennis op te doen, ze zijn ook ideaal om uit te wisselen met andere scholen. Nodig bijvoorbeeld eens een mediacoach van een andere school uit die een interessant project rond sociale media heeft opzet. www.mediacoach.be*

#TIP *Zet de kennis van de leerlingen in. Zij gebruiken dagelijks en heel intensief sociale media. Laat ze samen uitwisselen en tips geven. Omdat sociale media aansluit bij hun leefwereld gaan ze hier graag ervaringen over delen! Bied wel de nodige omkadering.*

#TIP *Neem samen met de vakgroep het lesmateriaal door en geef tips waar ze aan de slag kunnen met sociale media en/of mediawijsheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van beeldmateriaal in de les. Beelden zijn heel populair op sociale media, maar je bekijkt deze minder kritisch terwijl ze vaak bewerkt zijn. Meer weten? www.lerenmetbeelden.be*

*Zelf aan de slag als mediacoach?
Volg dan de Mediacoach opleiding.
Meer weten? www.mediacoach.be*

21

* Bron: Van Hoecke, L. (2017). (W)onderwijze media. Kaders, praktijken en tools voor een mediawijs onderwijs.

“

KISS, keep it small and simple.

Start met één concrete actie, bijvoorbeeld een deontologische code over het GSM gebruik in de klas, iets wat heel erg leeft bij de leerlingen.

Verlies je niet in een gigantisch plan van aanpak. Kleine spontane acties kunnen leerlingen snel mediawijzer maken. Elke gelegenheid is goed om leerlingen mediawijsheid bij te brengen.

”

Sofie De Cupere, Mediaccoach van het GO!

Sociale media(wijze) school

In MICTIVO 3 werd gevraagd of scholen een sociale mediabeleidsplan hebben met daarin volgende componenten: als school communiceren met derden, wat leerkrachten mogen doen op sociale media, cyberpestbeleid, sextingbeleid en auteurs- en portretrecht. Sommige onderdelen kwamen vaker voor dan andere. In het algemeen is de directie vaak tevreden over het ICT-beleidsplan, maar leerkrachten weten vaak niet wat erin staat of zijn er minder tevreden over.

Het is dan ook niet evident om zo'n beleid van vandaag op morgen uit te werken. Deze zeven bouwstenen zetten je op weg om de krijtlijnen van een sociale mediabeleid in jouw school uit te werken, zie p24. De bouwstenen zijn gebaseerd op de video 'Sociale media in je organisatie? Een 10-stappenplan' uit de MOOC Mediaccoach (mediacoach.mediawijs.be). Hou zeker en vast ook rekening met deze drie tips:

Integreer sociale media in de communicatiemix

Wil je als school zelf bewust omgaan met de sociale mediakanalen? Zet deze in binnen een bewuste communicatiemix en vergeet je school-website niet. www.klascement.net/artikels/56554

Stem het pedagogische en schoolbeleid op elkaar af

Lees 'Sociale media op school' – een publicatie van het GO in opdracht van Politeia. Je vindt heel wat ander materiaal over sociale media op school op de website van het GO!

Reageer gepast op jullie sociale mediakanalen

Gebruik de flowchart van Mediawijs: mediawijs.be/tools/hoe-reageren-sociale-media

Nr 1 Bepaal de doelstellingen

Wat wil je bereiken met jouw sociale media-beleid? Wil je leerlingen/collega's/ouders bewust leren omgaan met sociale media? Of wil je de externe en/of de interne communicatie van de organisatie stroomlijnen? Of wil je komen tot afspraken die elke stakeholder respecteert? Bepaal deze doelstellingen in samenspraak met het hele team en duid een verantwoordelijke aan die het proces moet begeleiden.

Nr 2 Kader het sociale mediabeleid

Het sociale mediabeleid moet zich verhouden tot andere afspraken en richtlijnen binnen de school. Ga na hoe het sociale mediabeleid zich verhoudt tot bijvoorbeeld het algemene communicatie-beleid, het arbeidsreglement, het smartschool -protocol, afspraken met betrekking tot interne digitale informatie-uitwisseling en het pedagogisch project van de school. Misschien zijn er al bepaalde dingen die jullie nu al doen zoals het organiseren van activiteiten rond sociale media of misschien zijn er (ongeschreven) afspraken gemaakt bij problemen rond cyberpesten, sexting, ... via sociale media?

Nr 3 Breng de infrastructuur in kaart

Als je een sociale mediabeleid wil uittekenen en implementeren, is het belangrijk om zicht te hebben op de ICT-infrastructuur van de school en van de leerlingen: zijn er toestellen aanwezig, mogen de leerlingen de gsm gebruiken in de klas of op de speelplaats, is er een wifi-netwerk aanwezig dat leerlingen mogen gebruiken, ... Daarnaast is het ook belangrijk om te weten hoe de school hiermee omgaat. Hoe staat de school ten opzichte van auteursrecht, portretrecht, privacy en data-protectie? Zijn er nog afspraken en wat zijn de consequenties als deze worden overtreden?

Nr 4 Creëer draagvlak

Creëer draagvlak bij alle stakeholders (directie, collega's, leerlingen en eventueel ouders). Werk stapsgewijs, geef ruimte aan het proces, zorg dat iedereen zich gehoord voelt en probeer een consensus te creëren waar een brede groep zich in kan vinden. Dit kan je concretiseren via bijvoorbeeld ... de mening van de verschillende stakeholders van de school over het gebruik van sociale media in een schoolcontext in kaart te brengen, ... door 'kleine successen' te creëren, ... door afgebakende projecten op te zetten die een grote kans van slagen hebben of ... door een werkgroep op te starten met collega's die zich constructief willen inzetten voor het creëren van een sociale media-beleid.

Nr 5 Constant bijleren

De verantwoordelijke(n) voor het sociale mediabeleid en de leerkrachten zelf moeten de kans krijgen om bij te leren en bij te blijven rond sociale media. Deze verantwoordelijken kunnen dan interne bijscholingen of begeleiding voorzien voor de vakleerkrachten. Een voorwaarde is dat hier ook voldoende ruimte en tijd voor wordt voorzien binnen de school.

Nr 6 Uitschrijven sociale mediabeleid

Het uitschrijven van een beleid is niet evident. Soms lijkt het makkelijker om een beleid van een andere school over te nemen. Maar elke school heeft een andere context en heeft dus nood aan een eigen sociale mediabeleid. Hou er rekening mee dat je een beleid niet in één keer schrijft en best meerdere keren laat aftoetsen door verschillende stakeholders. Zo kom je tot een gedragen beleid. Zorg er ook voor dat de afspraken zo toekomstproof mogelijk zijn. Benoem bijvoorbeeld geen specifieke kanalen, zoals Facebook of Twitter, maar focus op de mechanismen ervan.

Nr 7 Implementatie en updaten

Als het sociale mediabeleid klaar en uitgeschreven is, communiceer je de afspraken op regelmatige basis aan de diverse stakeholders. Hiernaast is er ook opvolging nodig om te bewaken dat de afspraken ook worden gerespecteerd. Tenslotte evolueren media razendsnel. Dit geldt ook zeker voor sociale media. Het document zal dan ook regelmatig nood hebben aan een update. Doorloop in dit geval opnieuw alle bouwstenen om tot een gedragen sociale mediabeleid te komen.

Mediacoach MOOC

.....

Mediacoach MOOC, is een online leertraject over mediawijsheden voor professionelen. Met deze MOOC kom je op een laagdrempelige manier meer te weten over uiteenlopende mediawijze thema's. Elke module is opgebouwd uit een video, kennisvragen en achtergrondinformatie. Meer weten? www.mediawijze.be/moocs

Mediacoachtool

~~~~~

De Mediacoachtool is een interactieve tool waar leerkrachten uit het secundair onderwijs in korte video's getuigen over strategieën die ze hebben gehanteerd om hun leerlingen en collega's mediawijzer te maken. Ontdek alle getuigenissen op www.mediawijze.be/mediacoachtool

Jungle Web

Child Focus creëerde het offline educatief spel Jungle Web: een gezelschapsspel met 48 kaarten over digitale media en online activiteiten. Via Jungle Web kan je op een ludieke manier van elkaar leren en de dialoog over digitale media en mediawijsheden in het gezin of in de klas op gang brengen.

Cyber Scan

Een toolkit ontwikkeld door De Aanstokerij, in opdracht van Mediawijze en gebaseerd op input van de Universiteit Antwerpen (onderzoeksgroep MIOS). Cyber Scan is een gespreksvorm om met je leerkrachtenteam je schoolbeleid voor cyberpesten vorm te geven. Lees er alles over op www.tegencyberpesten.be

Veilig online

Een educatief pakket voor jongeren van 12 tot en met 16 jaar over online contact risico's, waaronder sexting en cyberpesten, ontwikkeld door het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Je kan het lespakket downloaden op de projectpagina Jongeren online: www.hig.be/node/406

Sexting Screener

.....

Jongeren tasten online af wat kan en niet kan. Maar hoe ga jij daar als schoolteam mee om? Mediawijze, Sensoa, Child Focus en Pimento ontwikkelden een toolkit voor scholen om hun bestaande schoolaanpak rond sexting tegen het daglicht te houden en te versterken. Lees er alles over op www.sexting.be

Caspar game

.....

CASPAR is een mediawijze kaartspel voor jongeren om na te gaan of ze wel zo mediawijze zijn als ze zelf denken. Het is ontwikkeld door Mediaraven voor het project Villa Crossmedia van Thomas More, Stad Mechelen, Entrepot en CSV Media Club, met ondersteuning van Mediawijze. Ontdek het spel via www.caspargame.eu

SPION lespakket over contactrisico's

~~~~~

Binnen het SPION-project (Security and Privacy in Online Social Networks) zijn een aantal wetenschappelijk onderbouwde lespakketten ontwikkeld rond risico's op sociale netwerksites, geschikt voor leerlingen van 12 tot 18 jaar.

Enter Escape

.....

Dit is een digitale escape game van Link in de Kabel voor kinderen en jongeren tussen 10 en 13 jaar over veilig en verantwoord sociaal mediagebruik.

Comedyshow en lespakket Shut your Facebook

Mediawijze ontwikkelde dit lespakket ter ondersteuning van 'Shut Your Facebook 2.0' van Bert Gabriëls: een humoristische show voor leerlingen van de tweede en derde graad secundair onderwijs, over de voordelen en risico's van sociale media. De show toont een aantal actuele voorbeelden van hoe het mis kan gaan en geeft ook tips om je tegen die risico's te beschermen.

(W)onderwijze media

Dit boek van Mediawijze en Politeia reikt de nodige kaders, praktijken en tools aan voor een mediawijze onderwijs. Dit boek richt zich op zowel het basis- als het secundair leerplichtonderwijs met praktijkvoorbeelden voor beide niveaus.

Interessante websites

www.veiligonline.be

Deze website van de Gezinsbond in samenwerking met Child Focus geeft informatie over vijf online thema's waaronder online seksualiteit voor ouders. Je kan er ook een ouderavond aanvragen.

www.childfocus.be

Onder de rubriek preventie vind je vormen en educatieve tools over veilig internetten.

www.mediahelpdesk.be

Op deze website van Mediaraven kan je terecht voor heel wat vragen rond sociale media. Je vindt er ook heel wat leuke tools om je lessen aantrekkelijker te maken.

www.ikbeslis.be

Op deze website van de Privacycommissie kan je terecht voor al je vragen rond privacy. Je vindt er heel wat tips & tricks en lesmateriaal.

www.klasse.be/reeks/mediawijsheid/

Klasse maakte een reeks over mediawijsheid en sociale media in het onderwijs.

reclamewijs.ugent.be

Games en vlogs helpen de reclamewijsheid van kinderen en jongeren tussen 7 en 16 jaar te verhogen.

www.sexting.be

Dit is een online platform waar leerkrachten en jongeren terecht kunnen voor tips en adviezen om op een goede manier om te gaan met sexting. De website is een initiatief van Mediawijs, Child Focus, Sensoa en Pimento.

www.tegencyberpesten.be

Deze website van Mediawijs bundelt een aantal inzichten, onderzoeksresultaten, tips en tools tegen cyberpesten.

www.gamesindeklas.be

Deze website van Mediawijs bundelt een aantal inzichten, onderzoeksresultaten, praktijken en tools over het gebruik van games in de klas!

www.lerenmetbeelden.be

Deze website van Mediawijs bundelt een aantal inzichten, onderzoeksresultaten, tips en tools over beeldgeletterdheid.

Wie zijn wij

Mediawijs is het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid van de Vlaamse overheid en imec vzw. Mediawijs inspireert, informeert en stimuleert bewust, actief en creatief mediagebruik.

MediaNest

MediaNest is een online platform voor ouders over media-opvoeding. Ouders kunnen er terecht met vragen over het mediagebruik van hun kinderen van 0 tot en met 18 jaar. MediaNest vertrekt van een positieve invalshoek op media en opvoeding, met de nodige aandacht voor de risico's.

www.medianest.be

Vind ons online

Bezoek onze site mediawijs.be! Maak je persoonlijk profiel aan om tools te downloaden, schrijf je in op onze nieuwsbrief en volg ons op Twitter (@MediaWijsBe) en Facebook (Mediawijs).

Mediacoach

Mediacoach is een opleiding voor professionals die mediawijsheid willen integreren in hun organisatie. De focus ligt op theorie, inspirerende voorbeelden en uitwisseling rond mediawijsheid. De deelnemers realiseren een concreet project in hun organisatie en ontvangen een competentiedocument na afloop.

www.mediacoach.be

Colofon

Werken mee aan dit magazine

Sanne Hermans (Mediawijs)
Laure Van Hoecke (Mediawijs)

Eindredactie

Sanne Hermans (Mediawijs)

Grafisch ontwerp Elvire Delanote

Illustraties Sarah Vanbelle

Verantwoordelijke uitgever

v.u. imec vzw, Kapeldreef 75, 3001 Leuven
Contact: Andy Demeulenaere, Mediawijs,
BeCentral, Kantersteen 10-12, 1000 Brussel
info@mediawijs.be

Deze Mediawegwijzer valt onder de Creative
Commons-licentie: Naamsvermelding-
NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken

© 2019

Een publicatie van imec vzw - Mediawijs,
het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid.

Wettelijk depotnummer

D/2019/13.815/6

Meer info over Sociale Media op school?
www.mediawijs.be

Medegefinancierd door de Europese Unie
De financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen

In deze publicatie wordt slechts de mening van de auteur weergegeven.
De Europese Unie is niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel
wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie.

